

Si té sentit, és en el no-res

quaderndelesidees.press/si-te-sentit-es-en-el-no-res/

4 de juliol de 2022

Després de llegir *El no-res perdura sempre*, darrer llibre publicat de Josep Gerona Fumàs a El Gall Editor, el 2021, pel qual va rebre el Premi Pollença de Poesia 2020, la pregunta pel sentit es fa inevitable. De la mateixa manera com va ser ineludible després de la Xoà, i com torna amb cada violència renovada.

La pregunta pel sentit ens sacseja quan ens trobem davant d'una situació d'injustícia que posa de manifest la vulnerabilitat d'un innocent. Un fet que ens revolta, que ens obre els ulls a un ordre nou on la confiança només pot ser sostinguda per la compassió i la capacitat de servir la memòria.

Josep Gerona, a *El no-res perdura sempre*, no ens parla de la Xoà i, tanmateix, li reconeixem el dret de la paraula. La busca després de la pèrdua d'una filla adolescent. L'assaja una i altra vegada per tal de trobar-li el sentit i el troba sempre amenaçat per la desraó. Potser per això, si té sentit, és en el no-res, en el terreny devastat de la vida on la veu malda per ser restaurada.

Els poemes van ser escrits entre el 2003 i el 2020, set anys abans i deu anys després del terrible succés. Es reparteixen en cinc seccions, tres d'inicials que porten per títol *Bach*, *Mozart* i *Beethoven*, i dues d'afegides posteriorment, en veure que la conclusió del poemari s'allargava en el temps i enllaçava amb noves circumstàncies, *Stretto* i *Coda*.

Dels de la primera secció en diu «premonitoris», perquè són escrits entre el 2003 i el juny del 2010, i perquè la temàtica de la brevetat de la vida, la finitud, ja hi és present, així com la del valor del temps compartit i dels vincles; la tendresa dels espais íntims, familiars; la contemplació i el cultiu de les arts, i la responsabilitat de renovar el sentit de la vida.

La meva dolça, pobra filla,
que també haurà de morir,
em porta, tanmateix, el consol
d'aquest treball —saber-ho dir—,

Imatge d'Imanol Buissan.

la dedicació, el temps
de criar-li un sentit,
l'afany immarcescible
de refer un somni.

L'ésser humà és aquell que s'atura i escolta, actitud ètica que rescabala el món de l'anòmia i l'oblit. Qui repara amb la cura, per damunt la inconsistència, la dignitat de la vida. Qui dona sentit a l'experiència. L'ésser humà és aquell que es conrea per esdevenir fèrtil, i ho fa amb dedicació, esmerçant-hi un temps.

Ara, per compondre el poema, escoltes
Paisatges de Mompou, i aquells retalls
són evocats sense haver-los viscut:
ajagut en la fredor de la tarda,
cada nota et fa l'efecte que és
la pulsació d'un cor; cada acord,
un cos que respire; cada compàs,
fressa de passos contra la ventada.
Com cada pausa t'obre un clot, cada silenci,
una petita mort ben treballada.

Encarnat en la figura del poeta, no demana ser salvat, sinó que s'afanya en el seu dia a dia a salvar tot allò que té valor. És educat i educa en la sensibilitat. Aquesta disposició serà cabdal a l'hora de suportar l'experiència posterior i és allò que despulla i dona gravetat a cadascuna de les paraules que vindran.

La proposta de Josep Gerona és ja, des de l'inici, a les antípodes de les formes que s'imposen a la societat postmoderna. Una època en què es viu de pressa, sense aturador, on esdevenim titelles a mans dels dispositius electrònics que es rifen el nostre temps i la nostra atenció. Contràriament, el vers de Gerona és pausat, de silencis marcats, consirós, convida a buscar un racó on llegir amb calma, allunyat dels sorolls.

Encara que pugui semblar que aquells que busquen recer s'aïllen del món, en parar atenció, allò que sents és el batec. El poeta s'acara a la vida i a la mort, i no hi ha res que li distregui la mirada. Llegir és compartir un temps de comunió, i quan reprens el contacte amb els altres, la consciència del valor de cada cosa és més clara. Aprendre a estar present, aprendre a escoltar, per sentir la grandària d'un univers que no abastem, per reconèixer la fragilitat i la bellesa del que és senzill. Aprendre a escoltar per saber d'un mateix i de l'altre. Escoltar per rebre, tant en l'accepció de rebre un bé com en la de deixar entrar algú a casa nostra.

Els poemes de la segona secció, titulada *Mozart*, els escriu entre el 2010 i el 2013. Ningú està preparat per a la mort d'un fill, de la mateixa manera que ningú està preparat per acceptar la maldat i la guerra. Es diu que contravé l'ordre natural, si bé, tan aviat ho hem dit, se'ns fa evident que l'ordre natural és una altra cosa i que aquests fets hi són

perfectament integrats. És el nostre pensament el que se sent contrariat, per això la paraula divaga, es trastorna la percepció del temps i l'espai es fa estrany. Perdem els referents que fins llavors ens havien servit per orientar-nos.

Més que no pas el buit, que fins aquell moment havia estat allà com un espectre que tard o d'hora havia de picar a la porta, per la mort dels nostres progenitors, per la proximitat de la pròpia vellesa, és la seva irrupció en forma de no-res. El no-res és inhòspit. L'espai familiar es fa pregon. Hom queda desaferrat de tot. Ara bé, fugir no és possible, representaria perdre-ho tot. El poeta haurà de sobreposar-se, recuperar la veu, per tal de restituir la de la filla absent.

...Ja és hora

—com Rilke ho pensaria, filla meva—
que m'assegui i que t'escrigui, no
a la que fores en aquest món nostre,
interpretat i corrupte, pel temps
—catorze anys, quatre mesos i deu dies—
amidat, sinó a l'Àngel:

Una mena d'epistolari per refer els lligams, amb tot allò que s'havia compartit en vida. Es fa acompanyar de la poesia d'autors estimats, llegim cites d'Emily Dickinson, Ilse Aichinger, August Strindberg, R. M. Rilke, J. R. Jiménez, Paul Celan, G. Ungaretti, entre d'altres, com es fa acompanyar de la música: «Ecoltar noble música amb tu / o no poder suportar aquest món. / Sempre hi ha un fragment / de tot / tornant al no-res.» Allò que havia conreat en temps d'abundància es revela necessari per bastir un temps de precarietat. És per això, doncs, que si té sentit, és en el no-res, on es fa palès l'abisme que condiciona la paraula. On aquell que parla fa seva la feina feixuga de recordar mentre li sigui possible. Renuncia a dir-se a ell mateix, cedeix el seu lloc, i descobreix que només en el dolor pot celebrar.

jo vull fer-te l'ofrena del dolor
perquè me'l tornis transformat en alegria.

Imatge d'Imanol Buissan.

Beethoven reuneix els poemes escrits entre el 2014 i el 2016, és la continuació del dol, després de constatar que la vida segueix com si res. El poeta ha trobat en l'art l'experiència compartida, el conhort, la compassió, aquella escolta que no és a la natura. Una natura sorda, que viu la mort en qualsevol circumstància sense un trasbals. Adverteix «la indiferència cruelíssima / de qualsevol fenomen natural». El dolor en aquest no-res incompreensible és l'única cosa que ens resta. Ja hi era i s'ha fet incontestable. L'home habita la natura i la transforma, la humanitza, construeix un món comú, fa el gest que reconeix l'altre i l'allibera de l'anonimat on ha quedat segregat.

Creua el paisatge desolat, s'identifica amb els homes i les dones que ho han perdut tot, amb «el campament transvestit de poble, la ciutat escantonada pel records dels morts, aquesta ciutat castrada per les absències, la vella pintura escrostonada». No hi ha tornada al paradís.

A la mateixa època, entre el 2014 i el 2016, escriu els poemes que recull en la secció titulada *Stretto*. S'afegeixen altres veus, torna als llocs on havia transcorregut la vida inconscient i alegre, quan encara pensava que tenia temps.

ET VAM DONAR EL COS

Et vam donar el cos
i ens vas venir a veure,
la mirada franca,
el somrís a punt,
un cervell despert
i el cor bo i net.

Ens el vas tornar una tarda
de principis d'estiu
donant-nos-en
calladament les gràcies.

A partir d'ara, el poeta sap que no camina sol, «no vaig de buit: / invisible, et porto de la mà / ... sempre els dos / de la mà, lligats pel cor / i amb els peus a terra».

Tancarà amb *Coda*, poemes escrits entre el 2017 i el 2020, moment en què dona per tancat el llibre. S'ha consolidat una nova realitat, en diàleg permanent amb l'absència. Un codi nou, un nou llenguatge. La filla hi és pertot. Apareix en el son, deixa senyals en la vigília, una música o la manera en què la llum juga amb les ombres. Escriure, escriure-li, «com si la vida anés naixent del teu record / i no nasqués el record del passat viscut».

El mal, irreparable, serà la deu d'on brollarà la paraula amb sentit, la paraula compassiva, conscient del dolor del món i materialització permanent de la memòria.

Susanna González Turigas

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Susanna González Turigas
Esriptora i llicenciada en filosofia.